

Opinie: Mensen met een IQ onder de 85 ‘licht verstandelijk beperkt’ noemen is onzin

Veel mensen verstandelijk beperkt noemen: daar schiet niemand wat mee op, schrijven Jannelien Wieland en Erica Aldenkamp.

[Jannelien Wieland](#) en [Erica Aldenkamp](#) 18 december 2024, 16:57

Dit is een ingezonden opiniestuk. Het standpunt in dit artikel is niet per definitie ook het standpunt van Trouw.

Steeds meer Nederlanders krijgen het label LVB: licht verstandelijk beperkt. Maar de meeste mensen in deze groep hebben geen verstandelijke beperking.

Volgens de officiële wereldwijde standaard heeft iemand een verstandelijke beperking als er vanaf jonge leeftijd sprake is van een intelligentie quotiënt (IQ) van ongeveer 70 of minder. En verder als iemand daarbij beperkingen heeft in wat adaptieve vaardigheden worden genoemd: als die zich niet helemaal goed kan redden in de maatschappij. Volgens deze criteria is iets meer dan 2 procent van de bevolking verstandelijk beperkt.

Eén op de zes

Maar in Nederland kan bijna 16 procent van de bevolking het label LVB krijgen: 1 op de 6 Nederlanders. Hier is het criterium: een IQ van ongeveer 85 of minder en soms moeite om je staande te houden in de maatschappij. Die twintig jaar oude definitie uit de praktijk bestaat enkel in Nederland. Het is geen officiële classificatie.

Het idee was destijds dat intelligentietesten soms grote meetfouten bevatten en dat ook mensen met een IQ boven de 70 recht zouden moeten hebben ondersteuning als ze zich niet kunnen redden in de maatschappij. De mate van zelfredzaamheid bepaalt beter dan het IQ hoeveel hulp iemand nodig heeft. Wat natuurlijk waar is. Maar in de praktijk gaat dit mis.

Het is natuurlijk merkwaardig dat we zoveel mensen verstandelijk beperkt noemen, terwijl de meesten dat helemaal niet zijn. Meer dan 80 procent van deze mensen heeft een IQ tussen 70 en 85, wat binnen de grenzen van de ‘normale’ intelligentie valt. Het is opvallend hoe gemakkelijk iedereen hen verstandelijk beperkt blijft noemen, ondanks de groeiende erkenning dat dit label niet accuraat is.

Deze groep heeft mogelijk wel moeite zich staande te houden, maar we moeten niet te snel aannemen dat dit vooral of helemaal komt door hun IQ-score. Sterker nog, er zijn veel andere redenen voor de moeilijkheden die zij ervaren om zelfredzaamheid te zijn.

Het Sociaal Cultureel Planbureau benoemde in 2014 al de snelle en grote maatschappelijke veranderingen als belangrijkste verklaring voor groei van de groep mensen met beperkingen in de zelfredzaamheid. Denk aan hogere eisen in het onderwijs, minder eenvoudige banen, digitalisering en bureaucratisering (ook in de zorg), segregatie en de afname van sociale cohesie. Daardoor ontvangen mensen steeds minder hulp van familie, vrienden of bureaus. Andere oorzaken zijn bijvoorbeeld aanhoudende stress, psychosociale problemen zoals armoede en lichamelijke of psychische stoornissen.

Mensen met een hoger IQ hebben minder last van de steeds complexer wordende samenleving, omdat ze beter in staat zijn hun doelen erin te bereiken. Zij dragen door hun eigen deelname bij aan de complexiteit. Maar dat betekent niet dat mensen die wel last hebben van deze complexiteit dat moeten wijten aan hun IQ.

Geen passende zorg

Het labelen van een steeds groter groep mensen als verstandelijk beperkt is stigmatiserend en leidt tot vooroordelen, discriminatie en buitensluiten. Het meest zichtbaar is dit in de zorg, waar mensen met een IQ onder de 85 onder het mom van een LVB vaak geen passende zorg krijgen of zelfs worden uitgesloten voor een behandeling.

Maar het grootste probleem is dat het label LVB de aandacht afleidt van het werkelijke probleem: in onze steeds complexer wordende maatschappij hebben steeds meer mensen moeite met meedoen. We moeten stoppen hen verstandelijk beperkt te noemen en weg te zetten als LVB.

We mogen ook niet verwachten dat zij zich aanpassen. Wat we wel kunnen doen, is onszelf en onze maatschappij op hén afstemmen. LVB, weg ermee! Laten we onze aandacht richten op de mensen achter dit label en de problemen die zij ervaren in de samenleving, niet omdat ze verstandelijk beperkt zijn, maar juist omdat ze dit niet zijn.

Het echte probleem is de complexe samenleving

Jannelien Wieland is psychiater bij LUMC Curium en Poli+ Leiden, Erica Aldenkamp is GZ-psychooloog bij Poli+ Leiden